

Top 10 excuses om als accountant geen data-analyse toe te passen

Laat ik in de eerste plaats Mark Dongor feliciteren met het geweldige initiatief om een nieuw vaktechnisch blad, gericht op de dagelijkse praktijk van accountants, op te zetten. In mijn beleving is hier zeker veel behoefte aan.

Natuurlijk wordt er heel wat afgepraat over ons aller mooiste vak, maar in negen van de tien discussies gaat het om de randvoorwaarden. Zelden gaat het over het vak zelf. Vanuit mijn beleving gaat het om het 'vak' als het gaat over de vraag hoe we het 'controleren' beter kunnen, in het bijzonder met behulp van technieken als data-analyse, process mining en data storytelling (het verhaal van de audit visualiseren).

Kans is groot dat u vanuit uw expertise of cliënten een andere definitie van het vak heeft. Zo heeft iedereen zijn eigen invalshoek. Ik ga er echter vanuit dat we het snel eens zijn dat onderwerpen als 'meer externe toezicht', 'ingrijpen in verdien- en inkomensmodellen van accountantskantoren' afgelopen tijd voldoende aandacht hebben gehad. Hoe heerlijk is om met elkaar te praten, te klankborden, te brainstormen, te innoveren over hoe we het vak zelf beter kunnen maken.

De vragen die mij bezig houden zijn de vragen rondom het controleproces en vraagstuk van interne beheersing (auditee perspective). Wat zijn elementen van de controle die beter moeten, welke nieuwe data-driven controle technieken zetten we in, hoe trainen we onze mensen in de toepassing van deze technieken, welke nieuwe inzichten rondom gedrag, cultuur en normen kunnen we meenemen in de controle.

De ultieme vraag is; wanneer kunnen we nu eindelijk de stap naar continuous auditing maken?

Als ik de vragen voor mijzelf spiegel kom ik uit op het interne beheersingsvraagstuk en vraag ik mij of hoe een meer data-driven mindset en verhoogd aandacht voor soft controls ook onderdeel kan worden van beleving en processen van de ondernemingen die wij controleren. Want laten we eerlijk zijn, het vraagstuk interne beheersing, of voor mijn mede data-driven auditors onder mij, het vraagstuk continuous monitoring op auditee niveau is ook nog vaak bedroevend ingevuld.

Voor de helderheid, continuous auditing, continuous monitoring of in het verlengde hiervan continuous riks & improvement zijn mij betreft nog vergezichten. We moeten anno 2015 nog een aantal hele basale hobbels nemen. Gezien de doelgroep vandaag richt ik mij tot de controlerend accountants.

Dit brengt mij tot de titel van mijn bijdrage; "De Top 10 excuses om als controlerend accountant geen data-analyse in de controle toe te passen".

Deze top 10 is tot stand gekomen op basis van tientallen rondjes langs de kantoren, interviews met managers en belangstellenden en uiteraard mijn rol als data liefhebber in accountantsland.

Serius, quasi-serius, of lichtelijk overdreven, maar hier is hij:

10. Op plek nummer 10 omdat dit een veel gehoord, maar vaak slechts onderbouwde excuus is: "dit willen mijn klanten niet". Dat het vanuit een controleperspectief niet zo relevant is wat 'klanten' willen, negeren dan maar even voor het gemak.
9. "Op partnerniveau is er niemand die interesse heeft in nieuwe technieken". In mijn rondjes langs de kantoren is de kans levensgroot dat dit de feedback is die ik krijg van de niet-partner laag. Is er geen visie, geen beleving, geen mindset en geen leiderschap om data-analyse te integreren in de controleaanpak, begin er dan inderdaad niet aan. Kans is levensgroot dat elk nieuw initiatief mislukt door gebrek aan draagkracht.
8. "Daar hebben wij de mensen niet voor". Daar kan ik mij van alles bij voorstellen. Het is echter wel op te lossen door creatief naar het werving- en selectiebeleid van je kantoor te kijken, durven te investeren in nieuwe mensen, training en coaching.
7. "We willen wel, maar we hikken aan tegen de grote investeringen". Dat begrijp ik voor die kantoren die worstelen met een balans tussen verdien- en uitgaven model. Maar wat is 'groot' en hoe sterk is dit excuus als de wereld, en de omgeving waarin auditees opereren, elke dag een stukje meer data-driven wordt?

6. "Het moet van het bureau vaktechniek, maar wij zien het niet zitten". Dat is een dilemma. Op een kantoor is er blijkbaar een groep die wel wil, maar is er een mismatch tussen vaktechniek en de groep medewerkers die in het veld actief zijn. Tijd voor een goed gesprek, een gezamenlijke visie en leiderschap!
5. "We zijn al eens begonnen, maar het is mislukt". Kijk dan komen we ergens. Mislukkingen zijn niet erg zolang er een lerend effect is. Dat laatste stuk is vaak niet (goed) geborgd. Kennis opgedaan wordt niet gedeeld, van fouten wordt niet geleerd en nieuwe initiatieven verliezen langzaam de grens. Durf fouten te maken en richt een kennisdeelorganisatie in.
4. "Het lukt niet met de data". Ja beste collega's, dat is inderdaad een uitdaging. Zowel rondom data-analyse als process mining is het verkrijgen van de data ongeveer tachtig procent van de uitdaging! Zorg voor een goed geborgd proces van hergebruik van kennis rondom data-extractie, borg kennisdeling rondom ICT systemen van de auditees en data-scripts en geef vooral niet op.
3. Op drie een heel merkwaardig excuus; "ons audit budget laat het niet toe". Te veel kom ik bij kantoren en wordt ervan alles vanuit het budget geprojecteerd. Natuurlijk begrijp ik dat investeren in data-analyse een opgave is, spanning op budget oplevert, maar kwaliteit door beter inzicht, meerwaarde door nieuwe inzichten en dichter aansluiten op de zorgen van de onderneming vormt een duurzame basis. En ja, met enig zelfvertrouwen moet je ook de stap durven te maken om (uitgeholde) controlebudgetten te verhogen. Meerwaarde verkoopt zichzelf.
2. "De ICT omgeving van onze klanten is niet robuust genoeg". Zucht. Wat is dan het alternatief? Juist in deze omgevingen is de potentie van data-analyse en process mining uitermate sterk. Een dergelijk scenario vereist naast een stevige inherente risico-analyse, een goed inlevingsvermogen in de business en processen van uw klanten. Als accountant gaat u uw verwachtingen toetsen aan de werkelijkheid met behulp van data-analyse en process mining. Wat valt op? Wat zijn grote misverwachtingen? De uitkomsten van data-analyse en process mining geven richting om andere detail controles in te zetten.

1. "In een robuuste ICT omgeving controleren we Top-Down, dus geen ruimte voor data mindset". Het tegenovergestelde van 2.

De grootste weeffout uit de afgelopen twintig jaar. Het Top Down denken. Gedreven door overdreven ambities om zo efficiënt mogelijk te controleren. Via de controle omgeving, steunen op de General IT Controls (ITGC) en de applications controls. Lijncontroles, proceduretesten, steeproeven, veel schijnzekerheid.

Ik geloof honderd procent in een Bottom-Up aanpak. Controleren vanuit de feiten, de data, de normen, de verwachte verbanden (Beta formules) en inzicht in de daadwerkelijk werking van processen op basis van process mining.

En natuurlijk zijn er valide redenen om niet met data-analyse of process mining aan de slag te gaan. Er zijn talloze organisaties, van eenvoudige Stichtingen tot grote projectorganisaties waar ICT systemen zich beperken tot een eenvoudige financiële omgeving, danwel waar data volume zo beperkt zijn dat alternatieve controletechnieken effectiever zijn.

Beste Mark, succes met je initiatief. Ik heb wel een wensenlijstje voor onderwerpen. Een onderwerp is het raakvlak soft controls & data-analyses. Wellicht dat een van de lezers hier het stokje kan oppakken.

Pieter de Kok, liefhebber, Coney

Pieter de Kok

Pieter de Kok is registeraccountant, partner bij Coney en de oprichter van Tuacc.